L. Ritók Nóra

Az ügy képviselete

A gyerekszegénység, a társadalmi leszakadás ügyének képviselete számomra az utóbbi évek legnagyobb kihívásává vált. Része lett az állandó moralizálás, újabb és újabb nézőpontok merülnek fel a változó közegben, de mindeközben olyan tapasztalatot, tudást adnak számomra, melyekről biztosan hiszem, valamikor haszna lesz majd a megoldáskeresésben.

Sokan gondolják, hogy ez egyszerű dolog, az ember civilként dolgozik valamiért, és közben képviseli az ügyet is, hiszen ebben köteleződött el. Amikor elindultam, én is azt hittem, ez ennyi. Naivan egyszerűnek láttam az ívét, a cél tisztának és nemesnek tűnt, olyannak, amiért érdemes küzdeni.

Ez utóbbi most is áll, sőt, határozottabban, mint valaha, de az ügy képviseletének való megfelelés nagyon bonyolulttá vált. Tudom, hogy nem lehet mindenkinek megfelelni, de szeretnék a lehető legtöbb szinten közös gondolkodást, megértést kiváltani, elérni.

Nézek persze másokat is, régóta, nekik hogyan sikerül, ők hogyan találják meg a szerepüket ebben, tanulni szeretném, jobban tenni, én is. Mert sokszor nem tudok higgadtan reagálni, türelmetlen vagyok, dühös. Talán ezért sem vagyok alkalmas politikusnak. A számadatok, elvi igazságtalanságok rendszerében ugyanis más a viszonyulás. Ott kisimulnak a mondatok, rendszer-működésekre vonatkoznak, eltávolodnak az esetektől, ezt nem is lehetne másképp. Én viszont a számok mögött konkrét gyerekeket látok, családokat, kétségbeeséseket, könnyeket, indulatokat. És nem tudok ezektől elvonatkoztatva gondolkodni. Közben pedig azt is érzem, a politika azért is lépdel újra és újra ugyanazokban a nyomvonalakban, mert eltávolodik a valós helyzetektől, íróasztaloknál elképzelt modellekben gondolkodik, nem ismerve azt a terepet, annak a jelenlegi állapotát, aminek a működésére hatással kíván lenni.

Talán ez az oka annak is, hogy a jelenlegi rendszert, ebben a struktúrában nem tartom megfelelőnek a társadalmi leszakadás kezelésére, mert túl sok tarthatatlan helyzetre nem ad megoldást. Nagy hézagok vannak azon a bizonyos szociális hálón, és nincs bekötve, megfelelően összehangolva a többi területtel. Ezt már nem lehet sem pályázati programokkal, sem statisztikailag kozmetikázni. Strukturális átalakításokra

lenne szükség. Ráadásul ezeket a hézagokat most már az új szociális törvénnyel intézményesítették is, tovább nehezítve a családok helyzetét.

De nézzük sorban, hol, milyen nehézségek merülnek fel az ügy képviseletében.

Az első, talán a legfontosabb a szakpolitikai szint. Itt, épp azért, mert ez teljesen átpolitizálódott, és a szakpolitika helyett csak pártpolitika van, minimális a képviseleti hatás. A sikerkommunikációra, hibáztatásra és kirekesztésre épülő rendszerbe képtelenség betolni a valóságot. Mintha két külön világ lenne. A kritikák, hibajelzések az embert áttolják az ellenzék (és ezzel az ellenség) oldalára. A kormányzati cél pedig kiszorítani, elhallgattatni a kritikai hangot, partner csak az lehet, aki a döntéshozók kottájából játszik. De ez a kotta nem a valóság hangjegyeivel íródott.

A jelzések színtere sincs meg. A rendszeren belül érkező jelzések olyan szűrőkön mennek át, ami nem engedi a felsőbb szintekre jutást. A problémákkal csak az ellenzéki sajtó foglalkozik, a kormányzathoz köthető médiában csak ellenségképként jelenhetünk meg, torzan, valótlanságokkal. Aki pedig csak innen tájékozódik, ezt hiszi el.

Szóval, döntéshozói szinten az ügy képviseletében nem vagyok jó, és nagyon óvatosnak is kell lennem. Mert a határokat, hogy meddig mehetek el, nekem is pontosan megmutatták. Komoly felismerés volt ez, nem kis belső munkával járt nálam, mire az igazságérzetem és a kommunikációm közötti egyensúlyt megtaláltam. Magamat kellett hátra tolnom az ügy miatt, mert el kellett fogadnom, ez nem az én személyes történetem, és könnyen kockára tehetem az alapítványt, mindent, amiért dolgoztam, dolgozunk a kollégáimmal. Kockára tehetem a munkatársaim állását, és a családokkal elindított munkát is. Az ez iránt érzett felelősség nagyobb, mint az, hogy személyesen milyen harcokba állok bele. Olyan emberekkel, akikkel talán nem is érdemes konfrontálódni. Akik a gépezet részei, végrehajtók, megfelelni vágyók, és számomra hiteltelenek. Viszont épp azért, mert részei ennek a rendszernek, függőségben is vagyunk tőlük, és ez kockázatot is jelent.

Nem tudom, érezhető-e ebből milyen vékony ez a mezsgye. Bejön itt a történetbe egy másik vonal is, hogy nem szakíthatjuk ki magunkat ebből a rendszerből. Nem egy civil zárvány építésére törekszünk, amiben fénylő glóriát készítünk magunknak, ebbe nem zárhatjuk be ezt az egészet. A munkánk alapvetése, hogy a leszakadás ügyét teljes társadalmi beágyazottságában értelmezzük, így szeretnénk képviselni az ügyet is, mert meggyőződésünk, hogy megoldást csak így találhatunk. A rendszer részeként, együttműködésekkel, a hatások harmonizálásával.

Azt hiszem, a legnagyobb kihívás ez. Szinte megoldhatatlan, hogy befogadó legyen döntéshozói szinten a rendszer, mert alig találunk közös pontokat. Az általunk képviselt megoldások gyökeresen mások, mint amit az állam most képvisel, és amihez foggal-körömmel ragaszkodik.

Azért nem ennyire borús a helyzet…mert létezik a politikai vonalon kívül egy szakmai vonal is. Ami érti, elfogadja, épít arra, amit képviselünk. Ezek a szakmai kapcsolatok erősek, főleg egyetemi vonalon, folyamatosan épülnek körülöttünk. Amikor kínálkozik valami, ahhoz pedig, ha hívnak, megpróbálunk kapcsolódni. Ilyen a Belügyminisztérium Felzárkózó Települések programja, amiben egyetlen nem egyházi megvalósítóként szerepelünk. Esély ez a beépülésre, a tapasztalatok átadására, a saját szakmai határok megtartásával. De ehhez kompromisszumokat is be kell vállalnunk. Ebben, és a hasonló helyzetekben sosem megyünk el addig, ami már vállalhatatlan. Akkor inkább kiszállunk, tartva az etikai határokat, melyek szerint működünk.

No meg itt a helyi intézményrendszer. Amivel nagyon sok szálon együttműködünk, évről évre sikeresebben, az általunk megálmodott ügyképviselet mintáját ezen a szinten egyre meggyőzőbben sikerül kialakítani. Akkor is, ha a politika szálai idáig érnek. Akkor is, ha nyíltan nem mindenki meri még felvállalni ezt az együttműködést.

Most itt átlépek egy másik területre, a nyilvánosságban képviselt ügyre. Ahol mindenkinek van valami viszonyulása a rendszerhez, ám ez minket is betesz egy skatulyába, az ügy képviseletével együtt. Pedig mi azon dolgozunk, hogy a leszakadás bonyolult problémáját megértessük az emberekkel, hogy a zsigeri elutasítást, a sztereotíp gondolkodást felváltsa egy árnyaltabb kép. De itt sem egyszerű a helyzet.

Van, aki az együttműködésünket kollaborációnak tekinti, szerinte „eladtuk magunkat" a kormánynak, és hiteltelen árulónak tart.

Más a munkánkat értékeli károsnak, mert azzal, hogy megoldjuk a problémákat, kiszolgáljuk az állam működésképteleségét, ami ezért nincs rákényszerítve, hogy dolgozzon rajta.

Van, aki szerint túl szelídek vagyunk, egy ilyen kormánnyal szemben nem lehet így képviselni egy ügyet, legyünk harciasabbak, bátrabbak.

Más úgy véli ebben a „küzdelemben" megsértjük az embereket, és békétlenségeket szítunk. Csak a szépet kellene erősítenünk, nem beszélni a problémákról, főleg nem a felelősségekről.

Van, aki azt gondolja, azzal, hogy a nyilvánosság előtt kommunikálunk a munkánkról, azt a képet alakítjuk ki az emberekben, hogy mi megoldjuk a problémákat, akkor nekik nincs gondjuk ezzel, megnyugtatják a

lelkiismeretüket, hogy „ott van az Igazgyöngy”. Ezért káros a nyilvánosság előtti ügy-képviseletünk.

Más segítőszervezet féltékeny lesz erre a munkára, úgy véli ezzel túl sok fény esik ránk, és elnyomja őket, akik ezért kevesebb adományt kapnak. Összefogni ma az ügy képviseletében más szervezetekkel nagyon nehéz, mindenki a túlélésért küzd, és más-más stratégiát választ. Az általánossá váló negatív légkörben a másik pocskondiázása célravezetőbb lett, mint a közös pontok keresése, esetleg egymás munkájának elismerése.

Aztán ott vannak a folyamatosan gyűlölködők, támadók. Akik nem tájékozódnak, évekkel ezelőtt kialakítottak egy negatív képet rólunk, és ezt szajkózzák, azóta is. Egészen meglepődtem nemrég, egy oldalt dobott fel a google az említésünkkel, ezt az oldalt 12 éve nem nézem, azt hittem, már nincs is meg. Akkoriban ízekre szedtek itt, a nyomorszéle blog miatt, amit elindítottunk. A kommentben ugyanazok a mondatok szerepeltek újra, mint akkor. A cigánygyerekkel rajzolgató, milliárdokat (!) eltapsoló civilről. Ugyanott tartanak, ugyanazzal a kommunikációval, tájékozatlanul, azóta is.

Persze erre mondhatnánk, hogy nem érdekes. Nem kell foglalkozni velük. De itt jön be az információelérés kérdése. Hogy ki, honnan tájékozódik? Ma már a média ott tart, hogy nemcsak felkapnak egy ügyet, amit eltorzítva visznek a nyilvánosság elé, hanem a kommentekből is írnak cikkeket, ami tovább fokozza az általuk kívánt negatív képet. Mert aki csak ezt olvassa, ezt hiszi el. A napokban beszéltem valakivel telefonon, aki állította, hogy a sajtóban olvasta, amikor pottyantós WC-ket adtunk azoknak, akiknek nem volt, egy szegregátumban, tavaszra mind elégették. Miközben pont az ellenkezője történt, senki sem égette el. De nyilván volt egy komment, vagy egy cikk, ami ezt állította, és ő onnan tájékozódva ezt vette igazságnak. Vagy, mint legutóbb, a kormányzati médiában a gyermekvédelmi törvény elleni véleményem már úgy kommunikálták, hogy nyilván ezután a művészetis óráinkon „egymásba gabalyodó királyfiakról” rajzoltatunk majd a gyerekekkel. Aki ezt olvassa, és ennek hisz, ezután a gyerekek elleni bűntényként határozza meg a működésünket.

Szóval megoldás lehet, hogy nem foglalkozunk semmivel, nem reagálunk a negatív, valótlan dolgokra, hiszen akkor védekezésnek tűnhet, ami alapot ad újra nekik arra, hogy igazolják a vádjaikat.

Ezt tesszük, ezt teszem. De vajon jó-e így, mikor azt látjuk, hogy ez az irány kitartóan, következetesen építi körülöttünk és az ügy körül is, amit képviselünk a hamis, elutasító ellenségképet? Fel tudják-e venni ezzel a harcot a minket értő, segítő, támogató emberek, akik pozitív üzenetekkel próbálják ellensúlyozni a negatív hatásokat? Meddig lesz

erőnk tartani magunkat ahhoz, amit gondolunk tisztességes kommunikációról, hiteles képről, megoldást kereső, de problémajelző attitűdről? Tudunk-e ellensúly lenni, a „most minden csodálatos, sikeres" és kizárólag keresztény értékekre épített világban, ahol ezek a keresztény értékek is folyamatosan veszítenek a hitelességükből?

Egyáltalán: visszafordíthatók-e azok a folyamatok, melyek mentálisan rombolták és rombolják a társadalmunkat? Tudunk-e még olyan világot teremteni, ahol az emberek szolidárisak, képesek normális kommunikációra, és vissza tudják szorítani az árokásásban, gyűlölködésben örömet lelőket? Olyat, ahol a kultúrát nem szabják át a regnáló hatalom képviselői a maguk képére és szintjére, ahol az oktatás esélykiegyenlítő lehet, és a gondoskodó állam funkcióját újra képesek leszünk együtt értelmezni?

Egy ilyen világban az ügy képviselete is más lenne… tisztább, emberibb. Értékesebb.

Minden negatív hatás ellenére úgy érzem, nem lehet feladni, van esély, remény. Vannak, akikkel össze lehet kapaszkodni, akik nem a politika mentén értelmezik a társadalmi leszakadás ügyét, és akarnak egy jobb, élhetőbb világot. Amiben jó lehet gyereknek lenni. Minden gyereknek. Értük kell képviselnünk az ügyet, tovább. Megértetni, hogy ez közös ügyünk.